

27. September 2023

EM2023/77

Rettelsesblad

Erstatter forslag af 8. september 2023

(Der er foretaget rettelser i forlagsstilleren, der er ændret til Siumut.)

I medfør af § 36 i Forretningsorden for Inatsisartut fremsætter jeg følgende forslag til forespørgselsdebat:

Forslag til forespørgselsdebat om at borgere får advokatbistand i forbindelse med tvangsmæssige anbringelser og vilkår under børnenes anbringelse med henblik på, at borgere sikres tryghed i sagsprocessen og adgang til at klage til menneskerettighedsdomstolen.

(Siumut)

Grønland er juridisk bundet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) i henhold til anordning nr. 814 af 18. september 2001 om ikrafttræden for Grønland af lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Der fremgår af EMRK artikel 16:

”Enhver, der krænkes i de ved denne Konvention anerkendte rettigheder og friheder, skal have adgang til effektiv oprejsning for en national myndighed, uanset om krænkelsen er begået af personer, der handler på embedsvegne.”

Når et barn tvangsanbringes, tilbydes barnet eller de pågældende forældre ikke nogen advokatbistand. Borgere, herunder børn, må derfor selv gøre sig bekendte med deres rettigheder i henhold til eksisterende nationale love, herunder i børnestøtteloven, forvaltningsretten og den Europæiske menneskerettighedskonvention m.fl. for at sikre, at deres rettigheder i henhold til lovene og menneskerettigheder ikke krænkes. Borgeren skal herefter navigere i et komplekst klagesystem og gøre deres rettighed gældende.

Som systemet er indrettet i dag, overlades det til borgerne alene, herunder børn, at danne sig et overblik over deres rettigheder og mulige krænkelser heraf, hvilket Siumut ikke anser som foreneligt med et retssamfund. En familie har et kontinuerligt behov for juridisk bistand ved afgørelser om en anbringelse og vilkår under anbringelsen, idet en anbringelse af et barn i sagens natur er en meget indgribende foranstaltning overfor familien. Efter Siumuts opfattelse er der ikke plads til fejl i sagsbehandlingen af sager af denne karakter.

Siumut har konstateret, at Inatsisartuts Ombudsmand, MIO m.fl. har påpeget alvorlige sagsbehandlingsfejl i alle aspekter af anbringelsessager. Der er derfor en høj risiko for, at vi

krænker borgeres helt basale menneskerettigheder. Der er en ringe kontrol og manglende ressourcer i kommunerne, hvilket Siumut ikke kan eller vil acceptere som en gyldig grund til at frasige sig et ansvar.

Ved at tilbyde børn og forældre gratis advokatbistand i forbindelse med tvangsanbringelsesager, uanset om der er tale om en frivillig eller en tvangsmæssig anbringelse, mener Siumut, at vi skal sikre borgerne den tryghed og sikkerhed, at anbringelser iværksættes og udmøntes på et hensigtsmæssigt grundlag.

Advokaten vil kunne hjælpe med at gøre borgere, herunder børn, opmærksom på deres rettigheder og evt. nedlægge påstand om krænkelser eller lovbrud under sagsbehandlingen. Der er mange positive effekter forbundet med at sikre borgere gratis advokatbistand, fordi det også er vores opgave i Inatsisartut at sikre, at borgere ikke krænkes af myndighederne.

For at indbringe en sag om mulige krænkelser af borgeres menneskerettigheder til EU's Menneskerettighedsdomstol, er den relevante artikel 8 – Retten til familieliv, skal borgeren kunne dokumentere at de nationale ankemuligheder er udtømte og ikke har fået medhold. En grønlandsk borger kan indbringe sagen for Retten i Grønland inden 4 uger, hvis det Sociale Ankenævn har truffet afgørelse, og borgeren ikke har fået medhold. Borgeren kan indbringe sagen for domstolene og har borgeren ikke tilstrækkelige økonomiske midler og selv kan bekoste en retssag, kan borgeren søge fri proces ved ansøgning herom til Rigsombudsmanden. Meddeles borgeren fri proces omfatter det også advokatbistand i et vist omfang. Advokaten kan, under en domstolsprøvelse nedlægge påstand om brud på EMRK baseret på praksis ved Menneskerettighedsdomstolene.

Den meget begrænsede praksis på området kan tyde på, at borgere i høj grad har behov for advokatbistand/ juridisk bistand og at adgangen til domstolene er for besværlig i forhold til alvoren i at adskille familier. Dette skal også ses i relation til de omtalte sagsbehandlingsfejl i tilsynsrapporter fra kommunerne og Inatsisartuts Ombudsmands meget bekymrende årsrapporter.

Naalakkersuisuts egen handleplan om "Færre anbringelser mere forebyggelse" har den sigte, at børn ikke anbringes uden at kommunerne har det nødvendige grundlag. Borgerne, herunder børn, må derfor sikres en domstolsprøvelse og det skal sikres, at kommunerne udfører deres opgaver korrekt i henhold til gældende ret og at praksis på området følges.

Når kommunerne mangler ressourcer og viden, anser Siumut det som en uacceptabel risiko som borgerne pålægges ansvar for. Inatsisartut er forpligtet til at beskytte imod overgreb fra myndighederne. Borgere, herunder børn, bør ikke betale den pris for kommunernes manglende ressourcer, manglende viden om lovgrundlaget eller manglende kendskab til international praksis. Vi har brugt mange år på at dæmme op for problemstillingerne. Af samme grund mener Siumut, at borgere som minimum også skal sikres en underbygget adgang til menneskerettighedsdomstolen.

Siumut bemærker, at Naalakkersuisut er ved at klargøre implementering af FN's konventioner, herunder børnekonventionen, handicapkonventionen m.fl. En individuel klageadgang til FN kræver dog samme fremgangsmåde som ved klager til Menneskerettighedsdomstolen (EMD), hvor der er et krav om, at samtlige nationale ankeinstanser skal være udtømte. NGO'er og lignende er støttet med finanslovsmidler, og har adgang til at sende bekymringer til FN med års mellemrum og der udarbejdes skyggerapporter, hvorefter der udarbejdes en status for, hvorvidt FN's anbefalinger er blevet betryggende håndteret.

Internationale konventioner implementeres eller inkorporeres i de nationale love, men efter Siumuts opfattelse har Naalakkersuisut tilsidesat forpligtigelsen i EMRK artikel 16 om at etablere en tilgængelig klageadgang for borgere, som skal kunne søge oprejsning (erstatning), hvis en myndighedsansat begår fejl. Det er efter Siumuts opfattelse endnu en lang vej til, at myndighederne kan anse sine forpligtigelser overfor borgerne som opfyldte og derfor vil etableringen af adgangen til gratis advokatbistand/ juridisk bistand være det bedste udgangspunkt.

Borgerne skal tilbydes gratis advokatbistand/ juridisk bistand når kommunalbestyrelsen vil træffe afgørelse om anbringelse af et eller flere børn, uanset om det er tvangsmæssige anbringelser eller om der er tale om frivillige anbringelser. Det vil sikre forældre og børn deres retssikkerhed. Udgiften skal tilfalde kommunalbestyrelsen. Det vil have en konsekvens for Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn. Det bør af samme grund tilføjes i loven, at forældremyndighedsindehaver og pågældende børn har ret til gratis advokatbistand/ juridisk bistand, hvis kommunen agter at træffe afgørelse om en tvangsmæssig eller frivillig anbringelse.

Det samme må gælde for sager, hvor der ønskes adgang til at klage herom til Det Sociale Ankenævn eller behandling af ansøgninger om blandt andet fri proces i tvangsanbringelsessager.

Lovene, der regulerer Rigsombudsmandens virke, Domstolene i Grønland med flere, har Inatsisartut ingen indflydelse på. Naalakkersuisut må derfor etablere et samarbejde med Rigsmyndighederne og sikre grønlandske borgeres adgang til gratis advokatbistand/ juridisk bistand og en lettere adgang til en domstolsprøvelse i sager af så indgribende karakter, som anbringelser af børn er.

Siumut er klar over, at det er dyrt at etablere gratis advokatbistand/ juridisk bistand, men hensynet til borgerne går forud for risikoen for at myndighederne krænker borgernes menneskerettigheder. Man skal have i erindring, hvorfor det var nødvendigt at etablere menneskerettighederne i det internationale samfund. Krænkelser har en meget negativ effekt for enkeltpersoner, familier og hele samfund. Menneskerettighederne forpligter ikke udelukkende Naalakkersuisut til at rettigheder skal iagttages, men kræver også, at der indbygges mekanismer der sikrer, at borgere kan nyde godt af rettighederne.

Borgere her i landet er ikke andenrangsborgere i forhold til øvrige lande i Norden og vi skal som borgere i vort eget land, også som Rigsfællesskabsborgere, ikke have ringere vilkår for at gøre vores rettigheder gældende i forhold til de lande vi normalt sammenlignes med eller vil sammenlignes med.

Med disse ord ønsker Siumut partierne en konstruktiv debat.